

80 lat życia i 58 lat dokonań naukowych Profesora Stanisława Wężyka*

8 maja 2014 r., w dniu Św. Stanisława – patrona Jubilata, odbyła się w Instytucie Zootechniki PIB szczególna uroczystość – specjalne posiedzenie Rady Naukowej, poświęcone omówieniu dokonań naukowych i organizacyjnych prof. dr. hab. Stanisława Wężyka z okazji Jego 80. urodzin i 58-lecia pracy naukowej.

Dyrektor Instytutu Zootechniki PIB, prof. dr. hab. Eugeniusz Herbut przedstawił sylwetkę Profesora, Jego osiągnięcia naukowe i sukcesy zawodowe, ilustrując swe wystąpienie licznymi

zdjęciami Jubilata, nie tylko z czasów pracy naukowej, ale także dzieciństwa i młodości.

Wyrazy głębokiego szacunku i uznania za lata twórczej i pełnej oddania pracy złożyli Profesorowi Wężykowi nie tylko członkowie Dyrekcji, Rady Naukowej i całej społeczności IZ PIB, ale także przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, licznych uczelni, a także instytucji, z którymi Profesor współpracował przez wiele lat. Gratulacjom i życzeniom nie było końca.

Jubilat, profesor Stanisław Wężyk podczas uroczystej laudacji

*Opracowanie na podstawie publikacji: Profesor zw. dr. hab., dr. h.c. Stanisław Wężyk. Jubileusz 80 lat życia i 58 lat pracy naukowej (D. Dobrowolska, red.). Wyd. IZ PIB, Kraków, 2014, 88 ss.

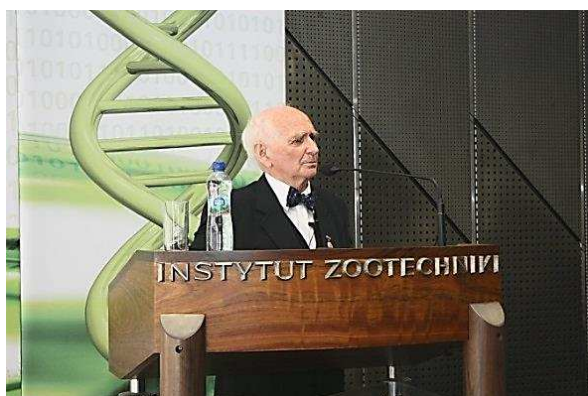
Prof. zw. dr hab., dr h.c. Stanisław Wężyk 13 stycznia br. ukończył 80 lat życia. To piękny wiek i ważne wydarzenie w życiu Jubilata. Stwarza okazję do szczególnie uroczystych obchodów, a także do refleksji nad minionym

czasem, podsumowania dotychczasowych dokonań, podjęcia nowych zobowiązań. Szczególna to chwila dla świętującej wraz z Profesorem Rodziny, a zarazem dla Jego licznych przyjaciół, współpracowników i uczniów.

Sala pękała w szwach (z lewej – rodzina Profesora)

Złotousty Profesor S. Wężyk – na mównicy

Profesor Stanisław Wężyk to czołowa postać polskiej zootechniki, autorytet naukowy, wybitny organizator prac badawczych i postać w nauce polskiej godna najwyższych zaszczytów. Aprobata i uznanie dla osiągnięć naukowych, organizatorskich i dydaktycznych Profesora są w naszym kraju i za granicą powszechne. Jest ceniony nie tylko za szeroką wiedzę i wybitne dokonania twórcze, ale też za działalność na niwie praktycznej – w kontaktach z zootechnikami, hodowcami i studentami.

Jego niepospolite talenty, nowatorstwo, wręcz zawodowe wizjonerstwo mają ogromne

znaczenie w tworzeniu strategii działań naukowych i wyznaczaniu kierunków rozwoju polskiego rolnictwa, a zwłaszcza hodowli i produkcji drobiu. Profesor S. Wężyk, realizując jasno przez siebie określone zadania badawcze, przyczynił się do znacznego postępu w polskim drobiarstwie, a także do ochrony dziedzictwa kulturowego w hodowli ras zagrożonych wyginieciem. Wiele ma Mu do zawdzięczenia nie tylko polska, ale i światowa hodowla drobiu.

Jubilat to autor prawie tysiąca publikacji, w tym niejednokrotnie pionierskich i nowatorskich prac naukowych. Równocześnie jest niestrudzonym popularyzatorem wiedzy drobiarskiej w formie żywej, pełnej humoru publicystyki naukowej. Jego bogata i wielokierunkowa działalność naukowa stawia Go w rzędzie utalentowanych eksperymentatorów i najwybitniejszych polskich uczonych przełomu wieków.

Profesor Stanisław Wężyk to jednak nie tylko wielki uczonec, ale także człowiek wielkiego serca – skromny, prawy, otwarty, bezinteresowny, zawsze serdeczny i życzliwy dla wszystkich. Kolega służący radą i pomocą, wychowawca i przyjaciel młodego pokolenia. Niestrudzony entuzjasta, pełny radości i humoru. Wiecznie młody!

Historia życia i osiągnięć Jubilata w prezentacji
Dyrektora IZ PIB, prof. E. Herbuta

Stanisław Wężyk urodził się 13 stycznia 1934 r. w Ostrowie Wielkopolskim. Tam w Wielkopolsce tkwią korzenie Familii Wężyków herbu Wąż, rodu polskiego, w którym – jak pisze Jan Długosz – „mężowie gniewliwi”. Nie można tego powiedzieć o Jubilate, którego zawsze cechowała pogoda ducha, humor i dowcip.

Wielkopolska – *Polonia Maior*, historyczna dzielnica Polski, w dorzeczu środkowej i dolnej Warty to kraina rogali świętomarcinских, Gwiazdora z workiem prezentów, a także czerniny i świętecznej gęsi.

Wręczenie odznaki Zasłużony dla Rolnictwa

To tu właśnie dzisiejszy Jubilat stawiał pierwsze kroki na drodze ku wiedzy w Szkole Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącym w Ostrowie Wielkopolskim. Po maturze przyszedł czas na studia wyższe. Zainteresowania przyrodnicze pociągnęły Stanisława Wężyka na Wyższą Szkołę Rolniczą w Poznaniu (obecnie: Uniwersytet Przyrodniczy). Tam, na Wydziale Zootechnicznym uzyskał w 1955 r. stopień inżyniera zootechnika. Studia kontynuował w kra-

kowskiej Wyższej Szkole Rolniczej (dziś: Uniwersytet Rolniczy), gdzie na tamtejszym Wydziale Zootechnicznym w 1956 r. osiągnął stopień magistra zootechniki.

Pracę naukową i dydaktyczną rozpoczął 1 kwietnia 1956 r. Jeszcze przed ukończeniem studiów został asystentem, początkowo w Zakładzie Hodowli Doświadczalnej Zwierząt PAN, a następnie w Katedrze Hodowli Ogólnej WSR w Krakowie. Wcześniej poświęcił się pracy naukowej. 1 marca 1958 r. rozpoczął roczny staż naukowy w Zakładzie Doświadczalnym PAN w Popielnie. Od 1 września 1959 do 31 sierpnia 1960 r. przebywał na praktyce rolniczej w Szwajcarii, a w 1961 r. na Węgrzech.

Doktoryzował się w 1963 r. na krakowskiej WSR pod kierunkiem wybitnego pedagoga, prof. Heleny Bączkowskiej. Tytuł rozprawy to: *Porównanie różnych metod obliczania odziedziczalności (h^2) u kur*.

Od 1963 r. Stanisław Wężyk pracował jako adiunkt w Katedrze Ogólnej Hodowli Zwierząt WSR w Krakowie. Rok 1964 zastał Jubilata już w Instytucie Zootechniki na stanowisku kierownika Zakładu Hodowli Drobiu. W 1970 r. na podstawie dysertacji: *Wyniki pracy selekcyjnej prowadzonej w ciągu szeregu pokoleń w zamkniętym stadzie kur*, przedstawionej Radzie Wydziału Zootechnicznego WSR w Krakowie, otrzymał tytuł doktora habilitowanego.

Zaowocowało to stanowiskiem docenta w IZ. W kwietniu 1970 r. został powołany na zastępcę dyrektora ds. naukowo-badawczych. Funkcję tę pełnił do 28 lutego 1983, będąc równocześnie cały czas kierownikiem Zakładu Hodowli Drobiu. Tematem Jego prac badawczych były wówczas: programy genetycznego doskonalenia drobiu, chów i hodowla drobiu, warunki utrzymania, systemy produkcji, etiologia i dobrostan, żywienie drobiu, jakość produktów drobiarskich, opłacalność i organizacja produkcji drobiarskiej, problematyka polityki rolnej Polski i Unii Europejskiej.

W 1978 r. Stanisław Wężyk był już profesorem nadzwyczajnym, a w 1988 Rada Państwa nadała Mu tytuł profesora zwyczajnego.

Olbrzymia wiedza, intuicja badawcza, doświadczenie w pracy na kierowniczym stanowisku i w zarządzaniu zespołem ludzi, zdolności interpersonalne i umiejętność analitycznego myślenia, doświadczenie w realizacji i zarządzaniu projektami, a także znajomość bieżących problemów sektora drobiarskiego w Polsce, Unii

Europejskiej i na świecie to źródło osiągnięć Profesora Stanisława Wężyka i Jego zawodowej popularności w kraju i za granicą.

Lata 80. i 90. XX w. to czas zagranicznych peregrynacji naukowych. W Bawarskim Instytucie Produkcji Zwierzęcej w Grub k. Monachium od 1 czerwca do 23 grudnia 1983 r. prowadził, jako „visiting professor”, badania nad metodami genetycznego doskonalenia drobiu.

Na trasie jego wędrówek badawczych były: Wielka Brytania (1982, 1984), Niemcy (1983), USA (1981, 1994), Włochy (1989 – ekspert FAO). Na początku XXI w. odwiedził Wielką Brytanię (2003, 2004). Staże naukowe i praktyczne odbywał także we: Francji, ZSRR, Bułgarii, Finlandii, Holandii, Belgii, Czechach, Słowacji, Chinach, Tajwanie, Japonii, Niemczech, Francji, Hiszpanii.

Wyrazy głębokiego szacunku i uznania za lata twórczej i pełnej oddania pracy, gratulacje i życzenia złożyli Jubilatowi przedstawiciele MRiRW, licznych uczelni, a także instytucji, z którymi Profesor współpracował przez wiele lat

W 2002 r. został uhonorowany tytułem *doktora honoris causa* Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Zakład Hodowli Drobiu był w struktu-

rze Instytutu Zootechniki jednym z kilku zakładów, zajmujących się poszczególnymi gatunkami zwierząt, wyłonionych z dawnego Działu Hodowli i Selekcji.

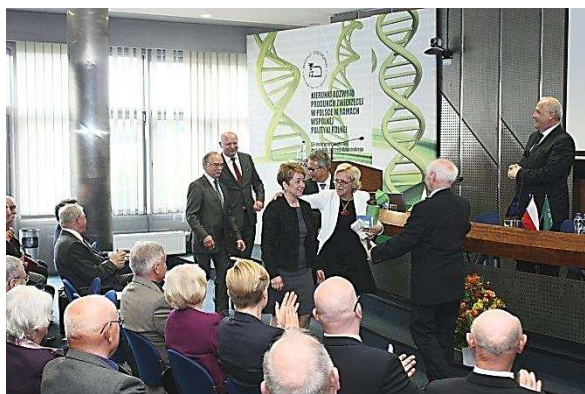

Początek jego istnienia wiąże się z datą powołania do życia Instytutu Zootechniki, a nawet, jeszcze z Katedrą Szczegółowej Hodowli Zwierząt Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zręby ZHD budowała prof. dr Helena Bączkowska, która nadała prowadzonym pracom badawczym z dziedziny genetyki, hodowli, żywienia i metod chowu drobiu właściwe, merytoryczne ukierunkowanie, aktualne przez wiele lat istnienia tej jednostki. Profesor Stanisław Węzyk, kierując tym Zakładem od 1966 r., kontynuował działalność swej poprzedniczki, inicjując wiele pionierskich badań, a osiągnięcia kierowanego przez

Niego zespołu pracowników naukowych były na światowym poziomie.

W 2003 r., po restrukturyzacji Instytutu Zootechniki, przestały istnieć naukowe zakłady hodowlane, a w strukturze organizacyjnej IZ wyodrębniono **Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt**. Było to formalnym wyróżnieniem wieloletnich wcześniejszych prac i działań zespołu pracowników, działających w zakresie ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich w Polsce. Po integracji Polski z Unią Europejską w 2004 r. pojawiła się konieczność przygotowania krajowego rolnictwa do wykorzystania nowych możliwości finansowego wsparcia działań na rzecz ochrony zasobów genetycznych ze środków unijnych, a tym samym włączenia naszego kraju w nurt unijnej polityki rolnej. Profesor S. Węzyk był w latach 2003–2007, wraz z prof. J. Krupińskim, organizatorem nowego Działu i jego założeń programowych.

Polska, jak większość krajów świata, podpisała w 1992 r. podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro Konwencję o różnorodności biologicznej, zobowiązując się tym samym do ochrony zagrożonych gatunków i ras zwierząt oraz roślin występujących na jej terenie. W 1993 r. powstał zainicjowany przez FAO projekt, dotyczący opracowania Światowej Strategii Zachowania Zasobów Genetycznych Zwierząt. W związku z tym w 2002 r. na wniosek Ministra Rolnictwa zespół obecnych pracowników Działu, przy współpracy z innymi jednostkami naukowymi opracował i opublikował Raport krajowy o stanie zasobów genetycznych zwierząt, który został przekazany do FAO, stanowiąc tym samym cenny wkład Polski do przygotowania Pierwszego Raportu o Stanie Zasobów Genetycznych Zwierząt w Świecie.

Dorobek naukowy Profesora Stanisława Wężyka jest niezwykle bogaty i wartościowy. Jest on niewątpliwie ogromnym wkładem Jubilata w rozwój nauki nie tylko polskiej, ale też światowej. Wiele jest dzieł w tym dorobku trwale wpisujących się na listę wybitnych osiągnięć nauki polskiej. Nie sposób wszystkie wymienić.

Główne kierunki badawcze, którym Profesor Stanisław Wężyk poświęcił lata swej naukowej pracy to: genetyka drobiu, metody hodowli drobiu oraz problemy interakcji genotyp x środowisko.

Cechuje Go szeroka wiedza w zakresie genetyki i hodowli drobiu, organizacji produkcji drobiarskiej, metod produkcji jaj i mięsa drobiowego, jakości produktów drobiowych, problematyki polityki rolnej Polski i UE.

Godny najwyższego uznania jest dorobek Profesora S. Wężyka w **dziedzinie dydaktyki**, szerzenia wiedzy fachowej i przekazywania najnowszych osiągnięć naukowych do praktyki rolniczej. Jest wybitnym pedagogiem. Wiele godzin poświęcił na wykłady specjalistyczne dla studentów wyższych uczelni rolniczych, doktorantów oraz słuchaczy studiów podyplomowych.

W ramach Instytutu Zootechniki, PTG, PTZ, WPSA, a także we współpracy z branżowymi organizacjami drobiarskimi oraz wieloma ośrodkami doradztwa rolniczego organizował specjalistyczne szkolenia drobiarskie z zakresu metod oceny użyteczności drobiu, metod produkcji wysokiej jakości jaj i mięsa drobiowego, ekonomiki rolnictwa, oceny wpływu integracji z Unią na przyszłość krajowego drobiarstwa. Brał udział jako wykładowca w wielu szkoleniach specjalistycznych, organizowanych przez samorządowe organizacje drobiarskie oraz inne organizacje lub podmioty związane z branżą drobiarską.

Nie do przecenienia jest **działalność opiniodawcza** Jubilata. Jako wielokrotny promotor i recenzent prac, zarówno publikowanych w licznych periodykach naukowych, jak też prac doktorskich, dysertacji habilitacyjnych i dorobku naukowego, dał się poznać jako rzetelny i wnikliwy opiniodawca. Wniósł dzięki temu istotny wkład w rozwój kadry naukowej uczelni i ośrodków badawczych, zajmujących się hodowlą zwierząt. Opracował dziesiątki ocen, analiz i ekspertyz, dotyczących jakości jaj i mięsa drobiowego oraz pasz i dodatków paszowych dla drobiu.

Wśród niewątpliwych osiągnięć Jubilata na tym polu warto wymienić: 13 wypromowanych doktorów nauk rolniczych w dziedzinie zootechniki; 12 recenzji na stopień naukowy doktora nauk rolniczych w dziedzinie zootechniki; 7 recenzji na stopień naukowy doktora habilitowanego; 9 recenzji na tytuł naukowy zwyczajnego i nadzwyczajnego profesora oraz nauk rolniczych; 2 recenzje na tytuł doktora honoris causa; 3 współpracowników uzyskało tytuły profesora nauk rolniczych, a 1 jest w trakcie oceny Centralnej Komisji; 5 pracowników uzyskało stopnie naukowe doktora habilitowanego, a 1 jest w trakcie oceny.

Profesor Stanisław Wężyk cieszy się od lat uznaniem i zaufaniem w środowisku naukowym. Świadczy o tym powierzanie Mu odpowiedzialnych zadań – kluczowych dla rozwoju polskiego rolnictwa oraz funkcji związanych z organizacją polskiej nauki. Jest **członkiem licznych stowarzyszeń i organizacji naukowych**. Przez wiele lat był członkiem kolegiów redakcyjnych: „Roczników Naukowych Zootechniki”, miesięczników „Polskie Drobiarstwo” i „Polskie Zwierzęta Gospodarskie”. Od 1970 do 2006

uczestniczył w pracach Komitetu Redakcyjnego, a w latach 1990–1994 był Redaktorem Naczelnym „Roczników Nauk Rolniczych” (sera B – Zootechniczna). Współpracował z redakcjami miesięczników branżowych, takich jak: „Hodowca Drobiu”, „Ogólnopolski Informator Drobiarski”, „Przegląd Hodowlany”.

Działalność Profesora Węzyka została doceniona przez uhonorowanie Go **licznymi nagrodami oraz odznaczeniami** państwowymi, ministerialnymi, branżowymi i uczelnianymi. Są one świadectwem dla osoby i dzieła Jubilata.

Wśród osiągnięć prof. S. Węzyka nie można pominąć też takich, jak: nagroda zespołowa I^o (1975), przyznana przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej za „Opracowanie i wdrożenie programu genetycznego doskonalenia produktywności kur w krajowej zarodkowej hodowli drobiu”; nagroda zespołowa II° (1990), przyznana przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej za „Wychodowanie linii kur przydatnych do produkcji mieszańców towarowych o wysokiej nieśności”; nagroda zespołowa I^o (1996), przyznana przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej za udział w pracach nad „wytworzeniem mięsnego rodu WD3 gęsi białych włoskich oraz wprowadzenie zestawu rodzicielskiego do produkcji mieszańców towarowych”; trzy patenty, dotyczące paszowych zestawów ziółowych dla kur nieśnych i kurcząt brojlerów; a także: nagroda jubileu-

szowa Redakcji Polskiego Drobiarstwa „Złote Pióro” za ogłoszenie na łamach tego miesięcznika 103 artykułów w latach 1992–2002, w tym 30% nt. Unii Europejskiej.

Bibliografia prof. S. Węzyka jest imponująca: oryginalne prace badawcze – 161, doniesienia – 184, artykuły w czasopismach fachowych – 455, inne publikacje – 123, książki – 23. Łącznie ukazało się już ponad 950 pozycji, gdyż liczba publikacji Profesora stale rośnie, a Jego pióro nie próżnuje.

W 2007 r. prof. S. Węzyk przeszedł na zasłużoną emeryturę, ale nie zaprzestał pracy naukowej, pedagogicznej i popularyzatorskiej. W latach 2008–2012 wykładał w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie. Nie zaprzestał też współpracy z Instytutem Zootechniki Państwowym Instytutem Badawczym.

Drogi Panie Profesorze, wdzięczni za wszystkie prace naukowe, artykuły popularyzatorskie, uwagi, inspiracje, a także radość i humor, które wnosił Pan w progi naszej Redakcji, życzymy, aby każdy Pański dzień był najwspanialszym dniem w roku.

Danuta Dobrowolska

Rodzina pp. Węzyków
w Paszkówce
(fot. archiwum, 2006)

Fot. w art.: K. Paleczny